

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt XIV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15591

gentes seu metropolitanam, ac in quatuor aliis diocesis quatuor episcopales Ecclesias ejus suffraganeas de novo creantes. Sed & nunc tibi significare providimus nos Albiensem in duos & Claromontensem episcopatus in alios duos similiter divisisse. Ut autem de locis in quibus constituimus episcopatus hujusmodi, ac de personis de quibus episcopatus providimus antefatis, notitiam habeas, scite te volumus quod castrum seu villam de Rivis ac villas sancti Papuli & Lumberiaci quondam Tolosanae ac Montemalbanum quondam Caturcensis diocesis civitates fecimus, & in earum qualibet Ecclesiam constitutum cathedrali: quarum prime, scilicet de Rivis, de dilecto filio Magistro G. de Brocia Decano Bituricensi Consiliario tuo, viro utique cuius genus, fidelitas, & merita te non latent, secunde, scilicet sancti Papuli, de dilecto filio Abbate ejusdem loci, viro profunde scientiae & fidelitatis experte, tertie vero, scilicet Lumberiaci, de dilecto filio Abbate ejusdem loci, fratre dilecti filij nobilis viri Comitis Convenarum, viro laudabilis conversationis & vite, & quartae, scilicet Montisalbani, de dilecto filio Abbate ipsius loci Capellano nostro & causarum appellationum nostri palatij Auditore duximus providendum. Castrum autem quondam Albienensis & villam sancti Flori quondam Claromontensis diocesis similiter fecimus civitates, & in earum qualibet Ecclesiam constituimus cathedrali: quarum primae, scilicet Castrensi, de dilecto filio Abbate Latiniacensi Magistro in Theologia, reliquae vero, scilicet sancti Flori, de Abbate sancti Tiberii Daceretorum Doctore Capellano nostro providimus, viris utique genere nobilibus & morum honestate preclaris, qui omnes de regno tuo Franciae oriundi, & fidelibus regni progeniti, regionumque commodi & honoris fervidi zelatores existunt. Haec, fili dilectissime, fecimus intendentes in iis Dei honorem & gloriam suique nominis cultum extollere, animarum procurare salutem, & tuam & regni tui tranquillitatem, securitatem, & pacem, ac commodum evidens promovere. Datum Avinionis v. idus Iulii, pontificatus nostri anno primo.

CAPVT XIV.

Synopsis.

I. Philippus Augustus nihil licere voluit Romano Pontifici in administratione regni. Interdictum se non observaturum dixit, si quod a Legato ferretur, ob pacem cum Anglo repudiatam, & Rogerio, & Mattheo Paris. Proceres regni monent quoque eundem Philippum ne fœdus inerat cum Anglo per coactionem D. Papa. Philippus IV. ad inducias cum Anglo per excommunicationes cogi à Pontifice passus non est. In temporalibus se nemini subiectus profutur; in spiritualibus pariturum, in quantum debet.

II. Has induciarum indictiones à Pontificibus factas non caruisse praxerit probabiliter. A treuga & pace que erat inducta in bellis privatis, argumentum ductum ad bella publica. Fœda strages è bellis privatis. Inducia illis indicta ab Episcopis & proceribus regni; que dicta est Treuga domini, è Glabry. qui explicatur in voce Vadimonium, Bella privata, legibus mediae aetatis tolerata.

III. Inducia illa decreta à Principibus & Episcopis, excommunicationibusque munita. Deinde à Cen-

ciliis confirmata. Cur dicta Pax & Treuga. Induciarum violatarum cognitio ad Episcopos & proceres; qui ex pallis conventis cogi poterant excommunicationibus ad persequendos raptos. Pacis violatores excommunicati & proscripti ab utraque potestate, occidi poterant impune à quolibet privato. De hoc solo genere excommunicatorum intelligendus Urbanus II. apud Gratianum.

IV. Superius dicta trahi non possunt ad bella publica à Regibus indicta. Belli gerendi potestas eos eximit à censuris laicis in depraedatores. Quia ad summum dubia res est an bellum sit injustum; ideoque cessat jus excommunicandi; maxime in iis que respiciunt jus regium. Jura Principum excepta ab induciis privatis. Bella privata vetita B. Ludovici edito; sed penitus recisa constitutione Philippi IV.

V. Maxima Regum auctoritas in negotio pacis fracta. Eorum jussu restitui poterant communioni raptos quos Episcopi eam ob causam excommunicaverant, ex Ivone; qui adducit locum è Capitularibus petiitum de culpatis à Rege in gratiam susceptis.

VI. Agitur de explicatione famosi illius loci. Petitus est è Concilio Toletano x. i. i. cuius Concilij haec est sententia; excommunicatos ob crimen majestatis, si à Rege indulgentiam promeruerint, ab Episcopis quoque communioni ecclesiasticae restituendos. Hoc tractum in Gallia ad pacis infractores. Pœna canonica dimittenda, non autem peccatum depraedationis, ex Ivone.

VII. Ante Concilium Toletanum, Regis venia in crimine majestatis penitentiam ab Episcopis indictam solvebat; ut patet ex facto Prætextati, qui Ecclesiam suam recepit post convivium Regis; quia non fuerat dejectus à Synodo Parisiensi, sed tantum penitentia addictus. Hac indulgentia Regis ad omne crimen publicum trahi videtur à Capitularibus. Hodie, post abolitam penitentiam publicam, inutilis illa potestas.

VIII. Privilegium Regibus nostris indultum ne incidant in sententiam ob commercium cum excommunicatis fulciri potest usu illo antiquo.

ADDITIO. De Treuga & Pace nonnulla adferuntur non indigna scitu. Concilium Tulugense habuit eam ob causam; itaque Synodus Helenensis, & Concilium Narbonense. Tum etiam Concilium apud sanctum Egidium, & Trojanum. Quae omnia nusquam antehac edita fuerunt.

I. ADMINISTRANDI regni sui communionem denegavit Philippus Augustus Romano Pontifici, cum ab Ioanne Anagnino Cardinali ad pacem cum Henrico Rege Angliæ ineundam ex auctoritate sedis apostolicae invitatus, Legati minas (qui, interdicto lato in universum regnum, Regis contumaciam se castigaturum minabatur) hac responsione repulit, ut referunt Rogerius Hovedenus & Mattheus Paris: Quod sententiam suam non timeret, nec teneret, cum nulla aequitate niteretur. Dicebat enim quod non pertinet ad Ecclesiam Romanam in regnum Franciæ per sententiam vel alio modo animadvertere, si Rex Franciæ in homines suos demeritos & regno rebelles, causâ injurias suas & coronæ dedecus ulciscendi, insurgit. Cum idem Philippus anno MCCIII. ad pacis fœdus amplectendum cum Ioanne Rege Angliæ ab Innocentio urgeretur, Odo

Rogerius Hovedenus ad an. 1189. Mattheus Paris in Henrico II.

Vide Raynaldum ad an. 1104. f. 11. 17.

C. 7. N. 1. T. 24. Libert. Ut nequa pacem neque treugam faciat Regi Angliæ per vi-

Hh iij

leniam vel co-
ditionem Domini
Papæ

C. 7. N. 11. T. 1.
Libert. Regnum
temporalium reg-
ni sui ad ipsum
Regem solum &
nominem alium
perinere, si quis
et unumque supe-
riorem recognos-
cit.

Dux Burgundiæ & proceres regni alienum à dignitate Regis esse rati ut Rex Pontificis imperio ad paciscendum de pace aut induciis cum Anglo cogere, consilio suo Philippum monuerunt ne se ad illa obsequia dimitteret, seque totis viribus, si quid contra tentaretur, obstituros. Vestigia decessorum suorum premens Philippus IV. anno MCCXC VII. prudenti responsione dignitati suæ cavuit, cum indictis à Bonifacio VIII. ad biennium induciis inter ipsum Regem & Romanorum Angliæque Reges, & excommunicationis sententiis adversus refragantes latis, non acquievit, administrationem regni sui, quæ à suo solius arbitrio quoad temporalia penderet, nemini concessurum, aut submissurum professus, sed jura regni sui fortiter tuiturum adversus hostes, quos sententiæ excommunicationis potius implicent quàm Regem. In iis verò quæ spiritualia contingunt, se more decessorum suorum, ut devotum sedis apostolicæ & Ecclesiæ filium, in quantum tenetur & debet, monitionibus & præceptis Pontificis pariturum.

II. Quin plures futuri sint qui has induciarum indictiones audaciæ adscribant, non dubito. At tamen si quis mores illius seculi investigaverit, ut Regem causæ favebit, ita prætextu satis probabili Romanos Pontifices non omnino fuisse destitutos inveniet. A Pace & Treuga, quæ Conciliorum Decretis inducitur erat in bellis privatis, quæque censuris ecclesiasticis muniebatur, ad inducias in bellis publicis indicendas ipsis Regibus argumentum traxerunt. Bella privata, quæ pondere & pudore legum comprimebantur, Romanis rempublicam tenentibus, per Gallias & ceteras Europæ regiones grassata sunt, cum duris exterarum nationum moribus ferrum lentis fori ambagibus successit, & juri publico aperta privatorum injuria. Tunc enim quisque suam suorumve injuriam non in jure coram iudice, sed ferro manique persequeretur; adeo ut etsi his inimicitias, quas *faidas* vocabant, & leges Longobardorum & Capitularia Regum modum præscriberent, tamen ingravescente in dies morbo, cædibus, depraedationibus, & incendiis respublica fœdissimè vastaretur. His incommodis prospicere Gallicani Episcopi curarunt, non extincto quidem nefando illo bellorum privatorum usu, sed represso per inducias, quæ aliquot dies ociosos à cædibus redderent, sacratòsque religionis prætextu. Anno MXXXIV. Episcopi & proceres provinciarum in Aquitania primum, deinde per reliquas Gallias, decreto suo privatis bellis inducias indixerunt, sub nomine *Treuge Domini*, à Mercurij suprema

De *Faidis* vide
Gloss. Lindenbromi
in P. Tac. Stru-
m. ad Capit. Caroli
Calvi.

die usque ad diluculum diei Lunæ subsequenti, ea lege, ut nemo ab inimico ultionem exigeret, nemo prædaretur, nec etiam à fideiussore pignus tolleretur; pena capitis, aut exilio, & excommunicatione, in rebelles irrogatis. Rodolphus Glaber meminit hujus institutionis; quam cetera quidem apertissimis verbis descripsit, sed pignus ablatum è domo fideiussoris *Vadimonium* vocat, Latina dictione, quamvis significatione barbara. Quod fraudi fuit illustrissimo Annalium ecclesiasticorum conditori, qui de strepitu fori hæc agi putavit, & de privatis dissensionibus, quas, si justæ sint, unaquaque die persequi liberum erit, vel deferere necessarium, si fuerint injustæ; hocque nomine Gallicanos Episcopos traducit. A qua reprehensione sine dubio temperasset, si confirmatas à quatuor Conciliis generalibus has inducias animadvertisset, & relatas in librum Decretalium sub titulo *de Treuga & Pace*; cujus usum & Glossa & Iuris Canonici interpretes abrogatum esse aiunt, hæcque sola observatione se curiosis antiquitatum indagatoribus satisfecisse putant. Bella isthæc privata, nec legibus probata erant, nec omnino damnata; imò verò si provocatio, vel potius, ut illius seculi verbo utar, si *diffidatio* præcessisset, pro jure constituto habebantur; ita ut in adversarium cæde prædis, & incendiis grassari liceret; ut docent Ivo, Friderici I. & Conradi leges. A quibus bellorum injuriis abstinendum erat diebus Jovis, Veneris, Sabbati, & Dominica, quos sub finem vitæ præcipuis salutis nostræ mysteriis Dominus consecravit.

ADDITIO

STEPHANI BALUZII.

ANTEQUAM ultra progrediatur oratio, lubet hæc additio nostra tanti sit ut avocare quemquam debeat à studio rerum pulcherrimarum; sed ut solent liberales ac feci convivatores, qui lactucas interdum ferculæque non admodum exquisita præbent convivis suis, tantum ut irritatio fiat meliorum ciborum appetentia. Itidem mihi visum est eruditissimissimi scriptoris observationibus memet inserere & lectori tantisper ab earum lectione retardare, mihi gratiam habiturum quòd spatium ipsi tribuerim ad colligendas ingenij vires. Quanquam mea hæc additio etiam non injucunda videri poterit iis qui istius eruditionis sunt curiosi, quique singulares quasque observationes testimoniis veterum fultas lubenter conspiciunt. Quod eo gratius est hoc loco, quòd vir doctissimus in vocis *vadimonium* interpretatione lapsus sit, quem admodum observavit illustrissimus Archiepiscopus. Itaque adferam aliquot testimonia, quibus ostendam *vadimonium* significasse olim pignus, quod nos Galli

Gloss. L. 1. 1.

Corl. 2. 1. 1. 1.

Ea enim nobis
memoranda
sunt.Ivo pp. 171.
Friderici pp. 171.
Abboni pp. 171.
Conradi pp. 171.
Bella pp. 171.

Gloss. L. 1. 1. 1.

vocamus *gage*. Nullum ad eam rem probandam testimoni-
 onium afferri potest illustrius quam hic locus ex epi-
 stola Fulberti Episcopi Carnotensis, qui eadem cum
 Glabro ætate vivebat: cujus hæc sunt verba in tomo
 secundo Spicilegij Dacheriani pag. 829. *Sed neque li-
 cium est de Ecclesia tutela vasa sacra abstrahere &
 aliquorum manibus loco vadimonij tradere.* Infra pag.
 831. *Sed incongruum est ut in vadimonium ponatur.* In
 veteri Chartulario Ecclesie Cadurcensis extant acta
 quedam confecta Urbani II. pontificatu, ex quibus
 constat vocem illam tum in eadem significatione usur-
 patam fuisse. Nam Gerardus Episcopus Cadurcensis
 narrans quomodo Ecclesia de Monte dominico perve-
 nerit in manus laicorum, ita loquitur: *Cujus Ecclesie
 possessio præterito tempore in Carnotensis Ecclesie do-
 minio diutissime habita, moderno vero, nescio cujus-
 modi occasione, à Bernardo Episcopo ac quibusdam se-
 culariter viventium Clericorum aliena potestate præ-
 sumptione pro vadimonio supposita, & sic in laicarum
 manus deducta personarum.* Cosmas Decanus Pra-
 gensis in libro tertio Chronicæ Bohemorum pag. 57.
*Item ejusdem Ecclesie v. pallia cum limbis Ratibona
 ad Judæos sunt posita in vadimonio pro quingentis
 marcis argenti.* Ordericus Vitalis lib. 111. pag. 474.
*Anscheillus reatum suum palam confessus, vadimo-
 nium Abbati Theoderico dedit.* Ludovicus VII. Fran-
 corum Rex in literis de concordia inita anno MCLIII.
 inter Godefridum Episcopum Lingonensem & Odo-
 nem Ducem Burgundie, quæ extant in Chartulario
 Ecclesie Lingonensis. Illic ergo Episcopus hæc inter
 cetera ait adversus Ducem. *Quæro etiam villam
 Bras, & aliam quæ dicitur sanctus Johannes, quas in
 vadimonio tenet sine assensu nostro, cum sint de nostro
 feodo.* Casarius Heisterbachensis lib. 111. cap. 111.
*Erat autem in proximo manens Miles quidam dives &
 honestus, ministerialis tamen. Huic juvenis jamdictus
 alodia sive feudata sua partim vendebat, partim in va-
 dimonio exponebat. Vide illustrissimum Archiepiscopum
 in historia Benearense lib. v. cap. xiv. §. vii.
 & cap. xxxi. §. viii.*

bita. Observandum verò *Pacem & Treugam*
 dici hæc à bellis privatis feriacionem, quòd
 ratione Clericorum omnium, peregrino-
 rum, mercatorum, agrorum cum bobus
 aratoriis, dominarum cum sociis suis inermi-
 bus, mulierum omnium, rerum ad Clericos
 monachosque pertinentium, & molendino-
 rum, pax ista omni tempore indulta est; ra-
 tione ceterorum, treuga tantum, id est, in-
 duciae aliquot dierum. Sanè fatendum est
 excommunicatione multatos fuisse pacis
 vel treugæ violatores, & ad refarciendum
 damnum læso coactos. Sed Episcopi & Co-
 mitis hæc erat cognitio, ceterorumque Ba-
 ronum: qui tamen si cessarent à persequen-
 do armis raptore, excommunicationibus &
 interdictis ad officium quo se obstrinxerant
 adigebantur, ut vice versa eis qui contra pa-
 cis perturbatores decertarent, duorum an-
 norum pœnitentia indulgebatur, aut plu-
 rium, ad arbitrium Episcopi, pro modo la-
 boris. Si raptores istos pacisque violatores,
 ab utraque potestate proscriptos, occidi
 contingeret à quoquam privato, *Ælo justitia*,
 non homicidij pœnâ canonicâ & ordi-
 nariâ, sed leviori & remissiori satisfacione
 culpam illam diluendam docet Urbanus II.
 qui de hoc solo genere excommunicatorum
 intelligendus est, non autem de omnibus ex-
 communicatis, ut quidam sibi malè feriat
 persuaserunt. Cujus interpretationis eò lu-
 bentius hic memini, quòd eâ levari posse
 mihi videatur invidia quæ ob textum hunc
 malè intellectum creari solet adversus Sum-
 mos Pontifices.

Apud Gratianum
 c. Excommunicat.
 titulus. 23. q. 5.

III. Decretæ autem fuerunt induciæ
 istiusmodi, non solum ab Episcopis, sed
 etiam à proceribus cujusque dioceseos, ut
 disertè docent Glaber & Ivo; ut patet ex
 treugæ istius constitutione quæ lata est in
 Anglia & Normannia ex consensu Episcopo-
 rum & Baronum à Guillelmo I. Rege anno
 M L X X X. apud Ordericum Vitalem, & à
 Raimundo Berengario Comite in Barcino-
 nensi Comitatu anno millesimo sexagesimo.
 Recepta sunt & amplificata isthæc decreta à
 Concilio Claromontano sub Urbano II.
 anno M X C V. à Romano sub Paschali II.
 anno M C I I. à Lateranensi sub Innocentio
 II. anno M C X X I X. & ab altero Latera-
 nensi sub Alexandro III. anno millesimo
 centesimo octuagesimo. Hoc solum discrimen
 interest inter primam induciarum insti-
 tutionem & confirmationem, quòd à Con-
 ciliis festi dies quamplurimi quatuor illis sin-
 gularum hebdomadarum diebus adjecti fue-
 rint, & à Concilio Lateranensi sub Inno-
 centio II. incendiorum devastatio prohi-

IV. Sed hæc omnia trahinon possunt ad
 bella publica, quæ à Regibus, ut res suas
 repetant, aut reipublicâ injuriam illatam
 ulciscantur, indici solent. Etenim belli ge-
 rendi potestas, quæ à Deo Regibus collata
 est in Veteri instrumento, & in Principes
 Romanos disertis verbis lege regia transla-
 ta, Reges liberos præstat ab excommunica-
 tione quæ in deprædatores & alienorum bo-
 norum invasores à canonibus irrogatur.
 Quia excommunicationi locus non est,
 etiam in privatis personis, nisi cum de cri-
 mine manifesto & aperto agitur, non autem
 cum dubitatur de crimine, ut docuit olim
 Hincmarus ex Augustino. Porrò sola belli à
 Principe indicti ratio id saltem obtinere de-
 bet, ut justitiâ niti præsumatur, præcipuè
 cum regia dignitas in munere regio exer-
 cendo nullius judicio sit obnoxia, sed soli
 divino numini se submittat. Quare in ipsa
 pacis & treugæ promulgatione jura Princi-
 pum conceptis verbis excipiuntur; ut patet
 ex indictione pacis & treugæ à Guillelmo
 Archiepiscopo Aufcitano, Legato sedis

Guillelmi Archiep.
 Aufcit. constitutio
 cuius est in sup.

Chib. l. 4. n. 1.
 lve. epill. 50.
 Tertia huius non
 est communi lege
 facta; pro com-
 muni tenet utri-
 que hominum ex-
 platio & pado
 civitate & pa-
 ritate Episcoporum
 Indistinctam est
 adhibere se.
 ma.
 Ordericus l. 1.
 110. Norm.
 Vicia Boccia.

bse-
 lio-
 riam
 pitis
 bel.
 ninit
 dem
 ab-
 vo-
 tio-
 mo
 qui
 va-
 na-
 fe-
 que
 A
 et
 li-
 ras
 rga
 io-
 ic-
 ra-
 lla
 t,
 a-
 fi
 ro
 e,
 O-
 A
 at
 i-
 d.

248. in. lib. 5. c. 14. Sed latissimè est hanc fœderis Marcæ Nam confirmatio illa condita non fuit au. 1103. sed circa an. 1140. post Concilium Lateranense Innocentij 11.

170 ep. 266.

170 ep. 371.

Conc. Tol. v. c. 71. anno 633.

apostolicæ, post Concilium Romanum anno M C I I. publicata: *Principibus autem & dominis terrarum jura sua & consuetudines non contradicimus in terris suis.* Deinde pacis illius infractæ cognitio Episcopis commissa erat, de Comitum & dicecesanorum consensu; quæ ex pactis conventis legem accipere debet, ut scripsit Ivo Cononi Legato; imò & Comitibus Baronibusque diceceseos pars illius cognitionis competeat. Quæ omnia cum bellis publicis comparata discrimen apertum inter utraque constituunt; & jus indicendarum Regibus induciarum, quod ex hac comparatione peteretur, à Romanis Pontificibus abdicant. Bella ista privata à Ludovico immortalis memoriæ Principe vetita quidem; sed rediviva Philippus I V. constantissimus Princeps constitutione sua Tolosæ edita in perpetuum refecit anno millesimo trecentesimo tertio.

V. Ceterum quantam sibi potestatem in violatæ pacis negotio Reges Galliarum assererent, colligi potest ex Ivone: qui consultus à Daimberto Senonensi Archiepiscopo, an jubente Rege communionem restitueret cuidam raptori & sacrarum dierum violatori, id est, infractæ legis publicæ reo, quæ diebus solennibus præcipuè servanda erat, ut dixi, respondet rectè quidem excommunicatum videri, attamen ne Regis animus lædatur, dispensatione utendum esse; maxime quia rerum temporalium dispensationes Regibus attributæ sunt, quare si potestate sibi concessa abutantur, monendos quidem esse, sed non exasperandos, divinòque judicio relinquendos. Vnde concludit restituendam reo communionem ecclesiasticam, laudato famoso illo loco è Capitularibus petito: *Si quos culpatorum regia potestas aut in gratiam benignitatis receperit, aut mensæ suæ participes effecerit, hoc & Sacerdotum & populorum conventus suscipere ecclesiastica communione debet; ut quod principalis pietas recipit, nec à Sacerdotibus Dei extraneum habeatur.*

VI. Quæri solet quæ sit hujus loci ab Ivone laudati sententia; an in universum omnibus excommunicatis sit reddenda communio, quos Rex gratiæ suæ participes fecerit; an verò hæc indulgentia certâ quadam specie contineatur. Sanè canon I I I. Toletani Concilij x I I. (cujus verba transscripta sunt in Capitularium libros, & è Capitularibus ab Ivone variis in locis prolata) hanc sententiam reddunt, eos qui regni pacem læserint, statimque patriæ gentis Gothorum turbaverint, aut infensò animo in Regem fuerint, eaque de causâ anathemate ab Episcopis proscripti, (quemadmodum decretum est Concilij Toletani I V. canone

l x x I V.) si postea Regis indulgentiam promeruerint, (cujus arbitrio horum criminum venia reservata erat canone v I I I. Concilij Toletani v.) eos, inquam, ab Episcopis excommunicatione illa publica solvi debere, & communione ecclesiastica donari. Hæc sunt verba Concilij Toletani x I I. *Et ideo quia remissio talium, qui contra Regem, gentem, vel patriam agunt, per definitiones canonum antiquorum in potestate solum regia ponitur, cui & peccasse noscuntur, adeo nulla se deinceps à talibus abstinere Sacerdotum communio; sed quos regia potestas &c.* Quare dubitandum non erat quin ex hoc Concilij Toletani decreto liberum esset Regi Francorum pacis publicæ infractoribus veniam criminis, quod statum Reipublicæ lædebat, indulgere; quam se qui debebant Episcopi in solvenda pena ecclesiastica. Quod ita intelligendum est, ut pœnitentiæ publicæ & pœnæ canonicæ indulgentia tribueretur, non autem peccatum quoad Deum dimitteretur, nisi reus aliunde in gratiam cum Deo rediret, ut docet Ivo. Hæc indulgentia usus erat Ivo ipse erga Gervasium violatæ pacis reum, quem communioni ecclesiasticæ reddidit in Curia Paschali, id est, in conventu regni ad diem Paschatis à Rege Philippo I. indicto. Quod se fecisse pro regia honorificentia, fretum auctoritate legis supra scriptæ, testatur.

VII. Simile aliquid occurrit in Gallia, ante Concilij Toletani tempora. Prætextatus enim Rothomagensis Episcopus à Chilperico Rege delatus inter reos læsæ majestatis apud Synodum Parisiensem anno quingentesimo septuagesimo septimo, cum crimen per calumniam sibi impactum, spe veniæ proposita, confessus esset, excidit quidem à communione, licet sacerdotio dejectus non fuerit, Bertchramno his verbis eum alloquente: *Quia Regis gratiam non habes, ideoque nec nostra caritate uti poteris, priusquam Regis indulgentiam merearis.* Post aliquot annos à Rege Guntchramno susceptus, & convivio ejus adscitus, ad urbem suam regressus est, nullo synodi judicio habito, quia ei tantum pœnitentia erat præscripta; ut Ragnemodus Parisiensis urbis Episcopus suggessit Regi, teste Gregorio Turonico. Quæ pœnitentia soluta est solâ veniâ Regis. Itaque ex usu antiquo Gallorum, & ex verbis Concilij Toletani & Ivonis, ad speciem quæ proposita erat de crimine læsæ & violatæ Reipublicæ restringitur necessitas illa dandæ veniæ episcopalis, post Regis indulgentiam. Quod tamen intra hos fines coerceri non debere videtur ex sententia Capitularium; quæ indefinitè de *Culpatis*, id est, de reis omnibus, Concilij verba accipiunt, dempta præfatione

Conc. Tol. v. c. 71. anno 633.

170 ep. 266.

170 ep. 371.

Conc. Tol. v. c. 71.

Conc. Tol. v. c. 71.

præfatione canonis III. Toletani, quæ ad lætæ majestatis reos generalia decreti verba constringit. Vnde titulus illius capituli ita conceptus est apud Ivonem in Decreto, ut de reis omnibus capienda sit Capitularium legum sententia: *Ut quos regia potestas in gratiam receperit, his etiam minores potestates communicent. cap. 383. Si quos culpatorum.* Quæ interpretatio si recipiatur, ad crimina ecclesiastica porrigenda non erit; nec locum obtineret, nisi cum ex denegata ecclesiastica venia, Regis animus læderetur. Hodie ab isto pœnitentiæ publicæ usû, non perspicio qua ratione apud nos huic definitioni locus esse possit. Si quis enim hoc trahere vellet ad confirmandam auctoritatem regiam, qua magistratus utuntur in declarando excommunicationum abusu, fœda confusione omnia miseret, scilicet veniam & indulgentiam criminum, quæ à mera liberalitate Principis proficiscebatur, cum jurisdictione & discussione abusus, quæ formulis canonum & legum adstringitur, & in causâ cognitione consistit, ut taceam de aliis discriminibus.

VIII. Attamen veteris illius juris reliquæ superesse videntur in eo privilegio quod unâ cum ceteris indultum olim Regibus nostris, à Ioanne XXII. renovatum fuit anno MCCCXVII. ad petitionem Regis Philippi V. cognomine Longi, operâ Magistri Radulphi de Prælis in eam rem delegati; cujus privilegij summarium his verbis conceptum est in antiquo regesto: *Item quòd Dominus Rex pro participatione cum excommunicatis non incurrat sententiam.* Quo quidem privilegio nulla necessitas solvendæ excommunicationis Episcopis ob Regis commercium cum excommunicatis imponitur; sed à censuris quæ in participes excommunicatorum feruntur, Rex liber & immunis esse declaratur.

ADDITIO

STEPHANI BALUZII.

INDUCIAS illas quæ vulgò Treuga & Pax dicebantur, ubique decretas fuisse, non solum ab Episcopis, sed etiam à proceribus cujusque regionis, adnotavit supra vir illustrissimus, afferens etiam Barcinonensium exemplum. Nos verò in prima quam protulimus istarum Dissertationum editione nonnulla illorum temporum monumenta, quæ docerent in eadem orâ maritima Hispaniæ Tarraconensis & Galliæ Narbonensis sancitam fuisse treugam & pacem ab Episcopis & proceribus, in publicum emisimus, Concilium videlicet Tulugienfè apud Ruscinones, Synodum Helenenfem sub Oliba Episcopo Aulonensî gerente vices Berengarij Episcopi Helenenfis tunc temporis in partibus transmarinis peregrini, Concilium Narbonensè habitum anno M L I V. Excerpta Conci-

lij apud sanctum Agidium in prima Narbonensî habitum anno M L V I. & Concilium Trojæ in Apulia celebratum ab Urbano II. anno M X C I I I. Sed quoniam demum annum habitum fuerit istud Concilium Tulugienfè, non adeo exploratum habetur. Animus olim fuerat eam synodum revocare ad annum M X L V. quòd viderem eo anno Guifredum Archiepiscopum Narbonensè & Olibam Episcopum Aulonensè peregrisse consecrationem Ecclesiæ sancti Michaelis Fluvianensî apud Emporitinos, huicque consecrationi adfuisse Poncium Comitè Emporitinum. Videbam præterea Gauzfredum Comitè Ruscinonensè, qui ea omnino atate vivebat, subscripsisse actis illius dedicationis à Guifredo & Oliba confectis. Atque ut etiamnum in ea sententia persisterem, istud facit, quòd Oliba Episcopus Aulonensî, cujus Decretum in Synodo Helenenfè editum confirmat ea quæ ab Episcopis in prato Tulugienfè congregatis statuta fuerant de treuga & pace, mortuus est anno M X L V I I, ut fidem facit vetus auctor M S. *De Gestis Comitum Barcinonensium.* Præterea, Guillelmus Comes Bisuldunensî, qui Tulugienfè Concilio interfuit, obiit anno M L I I. ut fidem facit idem vetus auctor. Demum Acta Concilij apud Narbonem habitum anno M L V. loqui videntur de institutionibus Concilij Tulugienfè. Hæc, inquam, suadent Tulugienfè Concilium fuisse habitum anno M X L V. uti dicebamus. Sed ne ita sentiamus faciunt multa. Primum, Raymundus nondum erat Helenenfè Episcopus, utpote qui circa annum tantum M X L V. ad eam cathedram pervenit. Nam certissimis testimoniis compertum habeo Berengarium fuisse Episcopum Helenenfem ab anno saltem M X X I I. usque ad annum millesimum quinquagesimum tertium, huic successisse Arnaldum, qui anno M L V I. interfuit Concilio Tolosano & dedicationi Ecclesiæ Barcinonensî anno M L V I. XIV. Kal. Decembris. Arnaldo successit Berengarius, quem Helenzæ sedisse reperio anno M L V I I. IV. Idus Decembris. Post Berengarium denique video Raymundum Helenenfem Episcopum fuisse annis M L X I V. & M L X X I V. XIV. Kal. Junij. Istis argumentis probari puto Concilium Tulugienfè non fuisse celebratum anno M X L V. quandoquidem Raymundus, qui synodo interfuit, vigesimo tantum circiter post anno ad Helenenfem cathedram pervenit. Præterea, Berengarius Episcopus Gerundensî, qui Concilio item Tulugienfè interfuit, anno tantum M L. factus est Episcopus (ut adnotavit Franciscus Didacus in catalogo Episcoporum Gerundensium) adeoque anno M X L V. interesse non potuit huic Concilio Tulugienfè ut Episcopus Gerundensî. Sed si ita stat sententia, quid faciemus Decreto Olibæ Episcopi Aulonensî, qui in actis Synodi Helenenfè disertam mentionem facit eorum quæ de treuga & pace statuta fuerant ab Episcopis qui convenerunt in Comitatu Rossilonensè in prato Tuluges? An dicemus Olibam loqui de superiore quodam Concilio Tulugienfè, in quo actum fuerit de treuga & pace? An verò Decretum illud Olibæ dicemus esse falsum ac supposititium? Prorsus difficilè esse rem video, & cui explicandæ opportunior alibi fortassis erit locus, quæ, uti dicebamus, in prima editione istarum Dissertationum emisimus in publicum, heic quoque rursum edamus; si prius monuero lectorem Tulugas oppidum esse agri Ruscinonensî, haud procul Perpiniâ, tertio videlicet ab ea urbe milliario, quod circa annum M C C C C L X X X. vocatur *villa Tuljes*, & de Tulugis, in comitatu Rossilonensî; ut fidem faciunt acta

pro. num. acilij. opis. ebe. nari. i. Et. gen. ano. iunt. eps. d. quos. erat. libe. re. in. tum. n. fe. a. ec. , ut. in. tum. nde. lvo. rga. im. m. af. af. de. au. lia. ra. hil. sta. tin. cri. ve. qui. je. um. es. am. in. on. ff. im. 10. e. ni. ex. ci. ro. ei. da. m. on. n. m. ta. ne.

vetera quæ extant in Chartulario Ecclesiæ Helenensis. Hodie vocatur *Tulijas* ab incolis illarum partium.

De Concilio porro Trojano, quod heic quoque edi volumus, admonendum putavi descriptum illud fuisse in registro Urbani II. ut testantur Ivo parte 1 x. cap. 1111. & duæ vetustæ canonum collectiones, quarum una fuit illustrissimi viri Petri de Marca Archiepiscopi Parisiensis, alia clarissimi viri Claudij Puteani. Quæ postrema collectio extat hodie in bibliotheca regia. Celebratum autem fuit hoc Concilium anno M X C I I. mense Martio; ut constat ex his quæ nunc edimus, & ex Bulla quadam Urbani, quæ extat in archivo Archiepiscopi Narbonensis, data Trojæ x i v. Kal. Aprilis anno M X C I I. Frustra porro sunt qui duo Concilia Trojana ab Urbano II. celebrata fuisse existimant. Codex enim Anianensis canones Trojanos uni synodo adscribit, quod verum esse subodoratus est illustrissimus Cardinalis Baronius. Gerardum autem Episcopum Trojanum fuisse per illas tempestates patet ex Chronico Caveni quod Ferdinandus Vghellus edidit in catalogo Archiepiscoporum Salernitanorum, itémque ex subscriptionibus Privilegij monasterij Caveni apud Baronium ad annum M X C I I.

CONCILIVM TVLVGIENSE
habitum sub Guifredo Archiepiscopo
Narbonensi.

HÆc est treuga & pax confirmata ab Archiepiscopo Narbonensi Domno Guifredo, & à Berengario Gerundensi Episcopo, & à Domno Raymundo Helenensi Episcopo, & à Comitibus Russilionensium, Domno scilicet Gauzfredo & Guilaberto filio ejus, & à Domno Poncio Impuritanensi Comite, & à Domno Guillemo Bisuldunensium Comite, & à Domno Raymundo Cerritanensium Comite, & à Domno Gauzberto Vicecomite de Castronovo, cum ceteris magnatibus Helenensis episcopatus, in Tulugiensi prato, quod est in comitatu Rossilionis. Constituerunt namque prædicti Pontifices, cum consensu ceterorum nobilium, ut in Comitatu Russilionensi, vel Confluentano, vel Vallispiriensi, ullus homo Ecclesiam non infringat, neque cimiteria, vel sacra, xxx. passuum ecclesiasticorum in circuitu uniuscujusque Ecclesiæ, nisi Episcopus propter hominem excommunicatum, aut propter suum censum. Si verò aliquis homo aliter infregerit Ecclesiam vel spatium xxx. passuum ipsius Ecclesiæ in prædicto episcopatu Helenensi, quidquid ei commiserit, emendet ut justum fuerit ipsi homini cui injuriam fecerit, & Ecclesiæ in qua fecerit satisfaciatur legaliter, & insuper compositionem sacrilegij Helenensi componat Episcopo. Ecclesias verò illas ubi castra fuerint constructa, sive ubi fures vel rapaces congregaverint furta, vel prædam,

vel malefacta, tandiu posterunt eas jamdicti Episcopi in defensione præscriptæ pacis, quousque querimonia prædictarum Ecclesiarum deferatur Helenensi Episcopo, & ejus judicio aut justè emendetur quod in ipsis Ecclesiis commissum fuerit, aut ab eodem Episcopo ipsæ Ecclesiæ à defensione prælibatæ pacis separentur. Iidem Episcopi præfati constituerunt ut in jamdicto episcopatu Helenensi nullus violenter infringat dominicaturas Canonicorum vel monasteriorum, neque aliquid rapiat inde. Clericum verò arma non ferentem, vel monachum, vel sanctimoniale, sive viduam, nemo apprehendat, nec illis aliquid injuriæ inferat. Villanum, neque villanam, nemo apprehendat, nisi propter culpam quam ipse villanus vel villana fecerint. Et si eos apprehenderit, non distringat nisi per directum. Et ut prædam nemo faciat in jamdicto episcopatu de equibus, vel pullis, sive mulis earum, ætatis unius anni; neque de bobus, neque de vaccis, sive vitulis earum; neque de asinis, vel asinabus, sive pullis earum; neque de ovibus, arietibus, hircis, capris, sive earum fœtibus. Mansiones villanorum nemo incendat, neque evertat. Terras in contentione positas nullus villanus labore, postquam commonitus fuerit ab eo in quo justitia placiti non remanserit. Si verò ter commonitus, postea ibi laboraverit, & propterea damnum acceperit, non requiratur pro pace fracta. Si quis autem fidejussor extiterit; si fidem non portaverit, de suo proprio pignoretur, nec pro pace fracta habeatur. Si quis autem prædictam trevam & pacem infregerit, simpla tantum compositione emendet illi cui infregerit infra primos xv. dies. Si verò infra primos xv. dies simpliciter non emendaverit, compositionem mali quod intulit in duplo componat, ita ut medietatem istius duplæ compositionis habeat querelator, & alteram medietatem habeat Episcopus & ipse Comes, qui adjutor fuerit eidem Episcopo ad hanc justitiam faciendam. Si quis autem prædictam pacem vel trevam*, & inde justitiam facere noluerit, infra xv. dies quod querelator suam querelam præsentaverit ante Episcopum & ejusdem Clericos ac Comitem, ipse malefactor & consiliatores & adjutores ejus emendare noluerint, egrediantur à treva & pace, & malum quod propter hoc illatum fuerit eis non requiratur pro pace vel treva fracta. Et si malefactor & adjutores ejus postea jamdicto querelanti ullum malum fecerint intra trevam, emendet pro treva & pace fracta. Item prædicti Episcopi firmaverunt trevam Domini. Videlicet ut omni

tempore teneatur ab omnibus Christianis, ab occasu solis quartæ feriæ, id est, Merchoris die, usque ad ortum solis secundæ feriæ, id est, Lunis die. Item continuatim teneatur à prima die Adventus Domini usque ad Octavas Epiphaniæ Domini, quando festivitas sancti Hilarij agitür. Item similiter continuatim teneatur à die Lunis quæ antecedit caput jejuniij, usque ad diem Lunis qui est primus post diem dominicam Octavarum Pentecosten. Et tres festivitates sanctæ Mariæ, cum suis vigiliis. Et Nativitatem sancti Iohannis, cum sua vigilia. Et festivitatem sanctorum Iusti & Pastoris, & Abdon & Sennæ, & sancti Felicis, & sancti Genesij, & sancti Nazarij, & sancti Laurentij, & sancti Michaelis, & festivitatem omnium sanctorum, & sancti Martini, & duæ festivitates sanctæ Crucis, & Cathedra sancti Petri, & festivitatem sancti Ennesij, quæ est xii. Kal. Septembris, & Decollationem sancti Iohannis Baptistæ, cum vigiliis & cum omnibus noctibus jamdictarum festivitatum. Et omnes dies & noctes quatuor temporum. Si quis autem infra hanc prædictam trevam Domini aliquod malum alicui fecerit, in duplum ei componat, & postea per iudicium aquæ frigidæ trevam Domini in * sede sanctæ Eulaliæ emendet. Si quis autem infra hanc trevam hominem occiderit sine aliquo casu, ex consensu omnium Christianorum diffinitum est ut omnibus diebus vitæ suæ exilio damnentur. Si autem cum casu hoc fecerit, egrediatür tamen à terra usque ad triennium quem Episcopus vel Canonici existimaverint esse imponendum. Si quis verò infra hanc trevam se miserit in * aguit, vel ipsum aguet stabiliter pro morte vel apprehensione alicujus hominis, aut pro apprehensione alterius castelli, & tamen si hoc agere non potuerit, similiter emendet ad iudicium Episcopi & Canonicorum ejus ipsam trevam Domini, sicut faceret si fecisset quod agere tentavit. Item prohibuerunt ne in terminibus his continuatis trevis, videlicet tempore Adventus Domini, seu Quadragesimæ, nullus castrum vel munitionem edificare præsumat, nisi xv. diebus ante continuatas prædictas trevas hoc inchoaverit. De prædicta autem treva vel pace querela ad Episcopum vel ad ejus Canonicos seu fatigatio omni tempore fiat, & sicut superius scriptum est in pace de Ecclesiis, ita fiat. Et ipsi in quibus Episcopus vel Canonici prædicti se fatigaverint de direptione præfatæ pacis vel trevæ Domini, sive fidejussores, vel hostatici pro pace vel treva Domini, & malam fidem inde portantes Episcopo vel Canonicis ejusdem sedis, excommunicentur ab

Episcopo vel à Canonicis ejusdem sedis cum protectoribus & adjuvantibus se, quandiu se contenderint sicut infractores pacis vel trevæ Domini, ipsi & res eorum non habeantur in pace & treva Domini.

Ego Gauzfredus Comes juro tibi Petro Helenensi Episcopo, & facio tibi hostaticum, ut per duo tempora anni, scilicet ad dedicationem B. Eulaliæ, id est, viii. Idus Octobris, & ad caput jejuniij, per unumquemque annum, quandiu vixeris, revertar ad hanc sedem B. Eulaliæ, & non separabo hinc me sine licentia tua, vel ipsorum Clericorum, quibus tu commiseris, si æs non habuero, & si æs habuero, eo transito infra viii. dies revertar, & non separabo hinc me sine licentia tua, vel ipsorum Clericorum quibus tu commiseris, per Deum & hæc sancta.

SYNODVS HELENENSIS,
sub Oliba Episcopo Aufonensis.

ANNO Dominicæ Incarnationis **xxvii.** post millesimum, **xvii.** Kal. Junij, convenit Oliba Pontifex Aufonensis, ad vicem Berengarij Helenensis Episcopi tunc temporis in transmarinis partibus peregrini, unà cum Vdalchero sanctæ Elenensis Ecclesiæ Archipresbytero, & Gancelino Archidiacono, & Ellemaro Sacriscrinio & Coraule, Gauzberto, & ceteris præfatæ sedis Canonicis, ceterumque sacrorum Ducum, catervam quoque fidelium, non solum virorum, sed etiam feminarum. Convenerunt autem in Comitatu Rossilionense, in prato Tulujes. Quò cum convenissent, primò rogantes Domini misericordiam ut corda fidelium suorum ad se converteret, mentes quoque & actus dirigeret, dein requisierunt si quæ hætenus à præfatis Episcopis statuta fuerant, observarentur. Sed cum penè omnia invenissent nisi solum pedibus conculcata, sed etiam oblivioni dedita, iterum reparare studuerunt eodem tenore quo fuerant hætenus condita. Constituerunt itaque præfati Episcopi, simul cum omni Clero & fidei populo, ut nemo in toto supradicto comitatu vel episcopatu habitans assalliret aliquem suum inimicum ab hora Sabbati nona usque in die Lunis hora prima, ut omnis homo persolvat debitum honorem diei dominico. Neque ullo modo aliquis assalliret monachum cum clericum sine armis incedentem, neque aliquem hominem ad Ecclesiam cum Concilia euntem vel redeuntem, neque aliquem hominem cum sportella proficiscentem, neque aliquem

* id est, in cathedra Ecclesiæ Helenensis

* id est, in aguit

hominem cum feminis euntem; neque aliquid auderet Ecclesiam vel domos in circuitu positas à x x x. passibus violare, aut assallire. Hoc autem pactum sive treguam ideo constituerunt, quoniam divina lex & penè omnis Christiana religio ad nihilum deducta, ut legitur, abundabat iniquitas, & refrigescerat caritas. Et ideo præcipimus nos supradicti Episcopus, Clerus simul, & omnis ordo seruiens divinis cultibus, & coram Deo interdicimus, ut nullus homo vel femina de suprascriptis aliquid voluntariè temerare vel infringere præsumat, nec invadat res sanctæ matris Ecclesiæ Elenensis, sive ceteris Ecclesiis vel monasteriis debitas. Neque aliquis, se sciente, in incestu usque ad v. gradum permaneat. Neque aliquis uxorem propriam dimittat, nec alteram feminam habeat. Quod si quis fecit, sive inantea fecerit, nisi resipuerit, & pro posse emendaverit, & ad plenam satisfactionem sanctæ matris Ecclesiæ coram supradictis Canonicis infra mensium trium spatium venerit, à liminibus sanctæ catholicæ Ecclesiæ & omnium Christianorum cætu excommunicatus permaneat. Et ut noveritis omnes quale peccatum sit jungi excommunicatis, nullus Christianus debet manducare cum eis, vel bibere, neque osculum eis porrigere, neque cum eis loqui nisi de satisfactione; neque si excommunicati defuncti fuerint, debentur ad Ecclesiæ sepeliri; neque aliquis Clericus vel fidelis debet pro eis orare. Si verò pro nihilo duxerint excommunicationem, transactis tribus mensibus, anathematis vinculo, id est, ut periti sicut Iudas proditor, damnentur. Et si, quod Deus avertat, in hac perfidia obierint, corpora illorum cum psalmis & hymnis vel spiritualibus canticis non ducantur ad sepulturam, nec inter fideles mortuos eorum nomina ad sacrum altare recitentur. Et quia peccatum perpetraverunt ad mortem; nisi poenituerint, sine fine damnentur in æternam damnationem. Omnibus Canonicis suprascriptæ sedis interdicimus coram Deo & sanctis ejus ut nullus eorum de his aliquid solvere audeat sine consensu præfati Archipresbyteri, vel Archidiaconorum, sive Sacriscrij, & Caput scholaris, vel ceterorum fratrum Canonicorum. Ministeria autem divina sine intermissione fiant pro excommunicatis, per spatium trium mensium, ut det illis Deus poenitentiam, & resipiscant à laqueis diaboli, à quibus capti tenentur, ad ipsius voluntatem. Quod qui noluerit perficere, noverit se mulctandum, nisi resipuerit, suprascripta excommunicatione. Omnibus autem supradicta observantibus pax & misericordia concedatur à Do-

mino Iesu Christo hinc & in perpetuum. Amen.

CONCILIVM NARBONENSE

habitum anno MLIV.

ANNO dominicæ incarnationis millesimo quinquagesimo quarto, Indictione septima, Epacta nona, Concurrente V. octavo Kal. Septembris, Conventus erat apud urbem Narbonam decem venerabilium Episcoporum, Bernardi scilicet Biterrensis, & Gonterij Agathensis, & Rostagni Lutetensis, & Arnaldi Magalonenfis, Froterij quoque Nemaufensis, Guifredi verò Carcasensis, imò Berengarij Gerundensis, Guifredi Barchinonenfis, necnon & Guilelmi Albiensis; inter quos fuere Legati Domini Guilelmi Vrgellensis videlicet Berengarij, & Vgonis Vzetenfis. Præsidente Domino Guifredo prædictæ urbis Archipræsule; cujus industriâ prædicta synodus, opitulante Petro Ramundi Comite, atque Berengario Vicecomite, unâ cum Abbatum & Clericorum ac quorundam nobilium & ignobilium non minima multitudine, ad confirmandam pariter & custodiendam tregam & pacem & dilectionem quam universalis Ecclesia unanimiter instituit, & reformandum ejusdem statum, qui à pravis conculcabatur hominibus, dominicis obtemperantis iussibus pro temporalibus commodis commissæ sibi plebi impensis, à summo omnium pastore, ut æterna præmia mereantur adipisci in secula. Primò ergo omnium institutionum nostrarum, quæ in hoc tomo scribenda sunt, monemus & mandamus secundum præceptum Dei & nostrum ut nullus Christianorum alium quemlibet Christianum occidat: quia qui Christianum occidit, sine dubio Christi sanguinem fundit. Si quis verò, quod non optamus, injustè hominem occiderit, per legem eum emendet. Iterum mandamus atque confirmamus ipsam tregam Dei quæ à nobis dudum constituta fuerat, & nunc à pravis hominibus disrupta esse videtur, ut firmiter deinceps ab omnibus teneatur. Igitur obsecramus per Deum, & monemus, ut nemo Christianorum quemlibet Christianum requirat ad malefaciendum ab occisu solis quartæ feriæ usque secundæ feriæ illucescente sole. Præcepimus etiam ut a prima Dominica Adventus Domini usque Octabas transactas Epiphaniæ, sive à prima Dominica quæ est ante caput jejuniorum usque transactas Octabas Paschæ, sive à Dominica ante Ascensionem Domini usque Octabas Pentecosten expletas, vel de festiva-

tibus sanctæ Mariæ, & in vigiliis ejusdem, & in vigilia sancti Iohannis Baptistæ, vel in festivitate ejusdem, atque in vigiliis Apostolorum, & in festivitatibus eorundem, & in vigilia Vinculæ sancti Petri, & in festivitate ejusdem, & in vigilia sanctorum Iusti & Pastoris, & solemnitate eorundem, & in vigilia sancti Laurentij, ejusdemque festivitate, & in festivitate sancti Michaëlis, & in vigilia omnium sanctorum, & in festivitate eorundem, & in festivitate sancti Martini, & in jejuniis quatuor tempora, in præscriptis jejuniis, sive festivitatibus, atque vigiliis, nemo Christianorum quemlibet alium Christianum lædat, neque dehonestare aut deprædare de suis rebus præsumat. Hanc tregam Domini firmiter custodiri præcipimus; & omnes qui eam tenuerint, & fideliter observarint, benedictionem sempiternam ab ipso Iesu Christo Domino & Salvatore nostro percipiant, & hereditatem æternæ vitæ sine fine possideant. Illi autem qui rebelles extiterint, vel transgressores, sive qui auxilium eis in aliquo præbuerint, tamdiu anathematis vinculo subiaceant, quousque dignè arbitrio proprii Episcopi satisfaciant. Si quis autem voluntariè vel scienter hominem occiderit in hac tregua, aut apprehenderit, aut castrum cujuslibet tulerit aut destruxerit, aut in indictam traugam insidiando aut agitando facere volens comprobatus fuerit, ab omni cætu Christianorum definitum est ut in omni vitæ suæ perpetuo damnetur exilio. Si quis autem aliter alicui aliquam injuriam fecerit aut damnum, in iudicio proprii Episcopi aut Clericorum ejusdem, quibus idem Episcopus commiserit, secundum modum culpæ directionem faciat per iudicium aquæ frigidæ, aut per exilium, sicut statutum est. Quicumque verò adpropinquante Quadragesimæ tempore, sive Ascensionis Domini, vel Pentecostes, necnon & Adventus Domini, qui est Tregam Domini, castrum vel munitionem construere voluerit, non illi facere hoc liceat, nisi duas hebdomas cunctis scientibus ante prædictum tempus incipiant. De debitoribus verò, & fidejussoribus, præcipimus ut si contendunt ea quæ debent, projiciantur ab Ecclesia, & in illorum parrochias nemo faciat sacrum ministerium usque præscripti debitores reddant debita. Oliveta namque, cujus pignoris in ipso aquarum diluvio pacem legimus terris redditam, & de cujus liquore sanctum Chrisma conficitur, necnon & altaria sancta illuminantur, sub tam firmam pacem statuimus, ut nemo Christianorum eam præcidere audeat, vel ad deformitatem truncare, neque earundem fructus

rapere. Quod qui fecerit, juxta quod definitum de ceteris, per tregam Dei ea emendet. Oves ergo, & earum pastores eas custodientes, similiter in treguam Dei permaneant cunctis diebus, in cunctis locis; ita ut nullus Christianus eas deprædare præsumat, neque illas neque illarum pastores lædere vel invadere. Quod qui fecerit, per Dei treguam hoc totum emendet.

D E P A C E.

PA C E M autem à nobis sive à Principibus olim constitutam mandamus, sive firmamus, ut ab hodierna die & deinceps Ecclesiam nullus hominum infringat; neque mansiones quæ in circuitu Ecclesiarum sunt & erunt, neque aliquid ex omnibus quæ infra xxx. passus sunt Ecclesiæ & erunt, violenter auferre audeat, aut præsumere, (nisi Episcopus, aut cui ipse jussit, propter suum censum, aut propter hominem excommunicatum; excepta munitione quæ infra prædictos passus xxx. Ecclesiæ sita fuerit) ad concitandum bella & contentiones. Censem iterum ut ne quis hominum terras vel res cujuscunque Ecclesiæ vindicare præsumat sine dono & permissione illius cujus eadem Ecclesia fuerit. Reditus verò synodales nemo laïcorum in opus suum retineat præter consensum Episcoporum vel Clericorum; sed quibus jure debentur, omnino restituat. Monemus iterum ut nullus laïcorum in opus suum retineat primitias, neque oblationes, neque cimiteriorum pretia, neque ova, aut ea quæ ad eos dantur per aspersionem salis & aquæ in Cæna Domini, neque * trigintarios qui rectè debentur à Clericis recipi pro fidelium defunctorum orationibus; sed Clericis, qui eisdem Ecclesiis præsunt, utendos relinquat; nec quicquam ex fevo quod pro eadem Ecclesia tenet minuere præsumat. Clericis quoque, monachis, atque sanctimonialibus feminis, & comitibus eorum militaria arma non portantibus, ut aliquid ex bonis eorum nemo apprehendat, nec rapiendo auferat. Eas verò res, & terras, ac vineas, & cetera quæ in jus proprium ac dominium Canonici, & monachi, sanctimoniales feminæ habent & habere noscuntur, nullus hominum vel feminarum invadere, rapere, aut tollere præsumat, nec aliquid inde usurpare; neque per vim, neque per vicariam, neque per distractionem ibi ullam hospitalitatem accipiat, nisi permissionem vel donum Episcoporum vel Canonicorum & Abbatum, ad quos propriè eadem res pertinerit, acquirere potuerint. Insuper eas villas, & mansos, terras, & vineas, sive Ecclesias, quæ à fidelibus

* Les Trecentaires.

Dei collatæ esse videntur in opus Canonico-
 rum, ut commune inde viverent, quæ
 veraciter sciri potest in hoc opus data esse
 noscuntur, nullius persona hominum ausus
 sit habere vel retinere, neque per vicariam,
 neque per feuum, neque per bajuliam, ne-
 que per ullam vocem, sine propria volunta-
 re Episcopi & Canonicoꝝ, vel Abbatum,
 Canonicoꝝ, aut quos eas res pertinere
 noscuntur, cum voluntate Canonicoꝝ
 suorum, nisi quantum præscripti Canonici
 cum præscriptis senioribus communiter vo-
 luerint. Statuimus autem inter vos de con-
 tentionibus terrarum, & de debitoribus &
 fidejussoribus, Dei auctoritate & nostra, ut
 nemo ex eis vindictam sumat, donec ante
 sui proprij Episcopi & Potestatis, cujus di-
 tionis fuerit, præsentiam veniens, causam
 suam exponat, ut alicujus eorum iudicio ter-
 minetur atque definiatur. Episcopus autem
 & princeps regionis ipsius, quibus eadem
 res pertinerit ad distringendum, noceat
 resistenti, & adjuvet obedientem. Nullus
 etiam Christianorum ullam substantiam
 villani non apprehendat, nisi tantum cor-
 pus suum per forfacturam quam ipse per se
 faciat, & non distringat eum nisi per dire-
 ctum. Caballarium autem nemo apprehen-
 dat, ut * redit faciat neque faciat, neque
 substantiam ejus tollat, nisi tantum per di-
 rectum. Rapinas & prædas ex quibuslibet
 Christianorum nemo virorum aut mulierum
 faciat. Præcipimus etiam ut equas nemo rapiat,
 nisi homo desuper inventus fuerit arma-
 tus. Aleses verò nemo incendat. Furi
 prænotato & publico, latronique, atque
 prædoni in Christianis nemo auxilium præ-
 beat, neque ad illud agendum eum conducat
 se sciente, usque ad satisfactionem veniant.
 Negociatores, & oratores, qui ferunt
 sportas, nemo substantiam eorum apprehen-
 dat. Hanc autem institutionem prædictam
 monemus pariter & obsecramus ut omnes
 homines & femina in prædictis comitatibus
 sive episcopatibus degentes firmiter teneant,
 atque intentè custodiant secundum suum
 posse. Quòd si quis eorundem hominum
 vel feminarum prædictam pacem ac institu-
 tionem præsumptuosè infregerit, & infra
 xl. dies non emendaverit, noverit se
 ramdiu extraneum à Christianorum confor-
 tio, & à liminibus sanctæ Dei Ecclesiæ se-
 gregatum, donec ei, cui damnum pertulerit,
 duplum restituat, & Potestati illius ter-
 ræ, in qua illud actum fuerit, xl. solidos
 emendet, & Episcopo ejusdem terræ emendet,
 manu propria jurando super altare sedis,
 aut super quo liberavit, quo Episcopus
 jussit, quia amplius emendare non debeat

pro transgressione excommunicationis, aut
 emendet ei xl. solidos sine sacramento. Di-
 cimus iterum ut hæc institutio ab omnibus
 firmiter teneatur, sicut superius scriptum
 est, præter eos qui de suo alode vel fevo
 sive bajulia institutores extiterint. Quam
 institutionem quicumque transgressus fuerit,
 obedire nolens supradictis institutionibus,
 Presbyter ei Missam non canter, neque ullum
 sacrum officium, neque communicet eum, vel
 sepeliat, se sciente. Si autem quislibet
 hominum vel feminarum ab hac die & deinceps
 ausu temerario hujus nostræ institutionis
 violator extiterit, anathematis vinculo
 feriat, & à sancta Dei Ecclesia procul pel-
 latur, & ab omnium cœtu Christianorum
 tamdiu separetur, donec ad satisfactionem
 indubitanter veniat.

EXCERPTA CONCILII
 apud sanctum Ægidium habiti
 anno MLVI.

EX Concilio apud sanctum Ægidium
 peracto, ubi facta est synodalis collatio
 patrum, Episcoporum videlicet Gallicano-
 rum xx. duorum, quorum unanimiter con-
 sensus & par votum hoc definivit quod hæc
 titulum memorandum mandamus, cum
 personis subpositis. Hi sunt. Raimbaldus
 Arelatensis, Laudegarius Viennensis, cum
 Legatis Narbonensis primæ Præfulis vice
 fungentibus, Eroterius Nemausensis, Vgo
 Vceticensis, Vvilelmus Albiensis, Bernar-
 dus Lutevensis, Geraldus Vivariensis, Petrus
 Vasensis, Vdalricus Tricastrensis, Franco
 Vendacensis, Clemens Cavillonensis,
 Petrus Aquisensis, Pontius Massiliensis,
 Deodatus Telonensis, Gaucelinus Foroju-
 lensis, Andreas Nicensis, Durandus Vin-
 censis, Bertrandus Regensis, Vgo Senaciensis,
 Pontius Glandensis, Vgo Dignensis. Hi
 omnes collecti in unum, tale sancitum dede-
 runt decretum.

I. Canoniam promulgantes sententiam,
 ut loca Canonicoꝝ, ac monachorum cœ-
 nobia, vel villas sacris ordinibus Ecclesiarum
 designatas, nullius conditionis persona in-
 vadere tentet ab hodie usque in perpetuum,
 nec hospitalitatis causa, nec ingenio malæ
 insitæ consuetudinis; nisi cum necessitas
 coegerit, quantum ad usum naturæ perti-
 nerit, sine destructione loci.

II. Ecclesias autem quæ intra castellum
 aut civitatem fundatæ fuerint, aut in villis,
 vel in agris, illæ videlicet in quibus ædifi-
 cium ad debellandum non habetur, vel cum
 quibus seditio non exercetur, nec malefa-

eorum excursus ad reparanda damna civilia vel communia fieri comprobatur, hanc pari consensu volunt & definiunt habere potestatem, ut nemo infra terminum xxx. dextrorum circa Ecclesias positum quicquam rapere præsumat, nec ulli personæ nocenti aut innocenti malum ingerat, nisi cum ipso termino malefactor damnum intulerit. Hoc excommunicant sub anathemate in perpetuum.

III. Militibus autem majoribus vel minoribus hoc præcipiunt, ut ab hodie usque in Nativitatem sancti Iohannis nullus arma ferre præsumat quacunque de causa, nisi sui solutione Episcopi.

DATA PRIDIE NON. SEPTEMBRIS.

CONCILIVM TROIANVM

habitum ab Urbano II. anno
MXCIII.

ANNO dominicę incarnationis MXCIII. VI. Idus Martij, convenit Troję in Apulia Concilium Episcoporum ferę LXXV. Abbatum XII. Secundo itaque die, cum de quibusdam infra consanguinitatis lineam copulatis actum fuisset, tandem consentientibus omnibus hoc super eis capitulum promulgatum est.

I. Episcopi quorum diocesani sunt, eos usque in Pentecosten trina advocacione conveniant. Tunc si duo viri, vel tres, consanguinitatem iurejurando firmaverint, vel ipsimet fortę confessi fuerint, conjugia dissolvantur. Si veró neutrum contigerit; Episcopi eos per baptismum Christi, per fidem Christi, per Christi iudicium, in vera obedientia obtestentur quatinus palam faciant utrum se, sicut fama est, consanguineos recognoscant. Si negaverint; seipsis relinquendi sunt; ita tamen ut si aliud in conscientia habeant, se à liminibus Ecclesię, à corpore & sanguine Domini, à fidelium communione noverint segregatos, atque infames effectos, donec ab incesti facinore desinant. Si se iudicio Episcoporum segregaverint; si juvenes sunt, alia matrimonia contrahere non prohibeantur.

II. Si quis treviam Dei fregerit, usque tertio ad satisfactionem ab Episcopo moneatur. Quod si nec tertio satisfacere consenserit; Episcopus, vel cum Metropolitanis consilio, aut cum duobus aut uno vicinorum Episcoporum, in rebellem anathematizantem sententiam dicat, & per scripturam Episcopis circumquaque denuntiet. Sic excommunicatum Episcoporum nullus in communionem suscipiat; immo, scripturá susceptá,

sententiam quisque confirmet. Si quis aliter præsumpserit, ordinis sui periculo subjacebit. Responsum est ab omnibus, Fiat.

CAPVT XV.

Synopsis.

I. Regni Gallici Libertas adversus nova rescripta probatur testimonio Odonis Burgundię Ducis. Crucesignatus in tuitionem Ecclesię Romanę suscepit Bonifacius, illisque debitorum suorum inducias dedit. Consultus à Philippo IV. Dux Burgundię, respondit à Papa nihil decerni posse in temporalibus sine consensu Regis & procerum.

II. Hac constitutio Bonifacij non aliena erat à disciplina superioris temporis; ut patet è Concilio Clavomontano, & Lateranensi sub Callisto. Ivone, & Neubrigenfi. Hinc factum ut debitores crucem assumerent, è Tyrio. Henricus quoque Rex Anglię, ut Vasconiam ab impressione Gastonis Bearnensis liberaret.

III. Hac tutio concessa Crucesignatis, erat propagatio quadam pacis & treugię Domini. Itaque facile Principes nostri hanc curam ad se revocarunt; & Crucesignatis tuitionem suam indulserunt, è Rigordo. Mandatum Bonifacij non admissum, quia nova consuetudini contrarium.

IV. Conciliorum vel Pontificum decretis intercedendo, iurisdictioni regię cavēbant Reges. Itaque eo ipso tempore quo his de rebus Decretales forebantur, non admisso à iudicibus secularibus, etsi contra niterentur Ecclesiastici. Quod probatur ex querela Durandi Mimatensis Episcopi.

V. Plures species enumerantur è Durando, in quibus iudices seculares Decreta iurisdictioni regię adversa non admittebant; ne quis existimet superiori tantum seculo hoc à nostris tentatum.

VI. Concilij Lateranensis iudicio Comes Tolosanus patrimonio suo dejectus. Quia Regis sententia proscriptus, si de illius herese constaret. Discussa in Concilio fidei causa, eveniente conditione, ex vi decreti regię, bonis cecidit Comes Tolosanus. Contentiones inter Episcopos & magistratus, ob iurisdictionem secularem, sub Philippo Valesio; que definita tandem Edictis Regum nostrorum. De quibus tomo secundo.

NON omittendum est Odonis Burgundię Ducis testimonium, ex quo regni Gallici Libertas in rerum temporalium administratione adversus novos Romanę curię conatus asseritur. Cassanus Rex Tartarorum religionem Christianam amplexus, spem certissimam Bonifacio VII. iniecerat invadendę Syrię, & Palæstinę recuperandę, quod ex parte præstitit expugnatá Syriá anno MCCC. reliquum bellum sine dubio confecturus, nisi ad res novas componendas in Persidem revocatus fuisset, teste Haytono Armenio, qui expeditioni intererat. Quamplurimi nomen dederant ad militiam illam sacram, Cruce assumpta, ab anno millesimo ducentesimo nonagesimo sexto, quos Bonifacius multis

Ap. Gratian. 16. q. 4. cap. 24. dist.